

MINISTER EDUKACJI I NAUKI

DSW.WSP.5013.78.2020.EKr

Warszawa, 26 listopada 2020 r.

Pan
Adam BODNAR
Rzecznik Praw Obywatelskich,

Szanowny Panie Rzeczniku,
odpowiadając na pismo z dnia 30 października 2020 r. (sygn. VII.7033.86.2020.AB) w sprawie *zaangażowania uczelni w trwające protesty społeczne* przedstawiam następujące stanowisko w tej sprawie.

Podstawą systemu szkolnictwa wyższego i nauki jest wolność nauczania, twórczości artystycznej, badań naukowych oraz autonomia uczelni. Funkcjonowanie systemu winno opierać się na poszanowaniu standardów międzynarodowych, zasad etycznych i dobrych praktyk w zakresie kształcenia i działalności naukowej.

Autonomię uczelni zapewnia art. 70 *Konstytucji RP* na zasadach określonych w ustawie. Tę konstytucyjną zasadę powtarza art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 ze zm.), dalej „ustawa”.

Przywołany artykuł 9 w ust. 5 ustawy stanowi, że organy władzy publicznej mogą podejmować rozstrzygnięcia dotyczące uczelni tylko w przypadkach przewidzianych w ustawach. W odniesieniu do uczelni Minister Edukacji i Nauki, może podejmować działania na podstawie i w granicach określonych przepisami Działu XIII „*Nadzór nad systemem szkolnictwa wyższego i nauki*” ustawy.

Intencją Ministra Edukacji i Nauki nie jest ingerowanie w sprawy ustawowo zagwarantowane do wyłącznej kompetencji właściwych organów Uczelni. Ideą ustawowo przyznanej autonomii uczelni jest samodzielne określenie celów i zadań zorientowanych na misję uczelni, a także działanie na rzecz dobra wspólnego całej społeczności akademickiej, która zasługuje na poszanowanie jej osobistych praw, swobodę wyrażania własnych przekonań oraz właściwy sposób jej traktowania liczący z najwyższymi standardami etycznymi i moralnymi. Przesłanka ta znajduje uzasadnienie w art. 11 ust. 1 pkt 7 ustawy, który pośród podstawowych zadań uczelni wymienia wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, tradycję narodową, umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka. Zatem jest to obowiązek respektowania konstytucyjnych zasad przez całą społeczność akademicką, a w szczególności zapewnienie równego traktowania wszystkich członków społeczności akademickiej. Istotą jest by proces kształcenia i pracy w uczelni był tak skonstruowany, żeby nie dawał przestrzeni dla możliwości wystąpienia niewłaściwych zachowań, zarówno po stronie studentów, doktorantów i pracowników akademickich, a w szczególności władz szkół wyższych.

Wobec napływających, kolejnych informacji świadczących o zaangażowaniu władz niektórych uczelni w protesty związane z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r. (sygn. TK 1/20) Minister Edukacji i Nauki nie mógł pozostać obojętny. Skargi osób, szczególnie studentów i nauczycieli akademickich, które nie identyfikowały się z poglądami uczestników ww. protestów dotyczyły zachowań władz niektórych uczelni publicznych polegających na wyrażaniu w korespondencji skierowanej do podległej im wspólnoty akademickiej poparcia dla uczestników protestów oraz wprowadzenia w dniu 28 października 2020 r. godzin rektorskich. Miał również miejsce przypadek opracowania w związku z ww. wydarzeniami poradnika pt. „Co zrobić w przypadku zatrzymania przez Policję”, przy jednoczesnym zapewnieniu o wsparciu prawnym. W skargach podnoszono również kwestię postaw nauczycieli akademickich nie licujących z godnością wykonywania przez nich zawodu, wyrażanych używaniem wulgaryzmów podczas protestów oraz zachęcania studentów do udziału w manifestacjach pomimo zagrożenia dla ich zdrowia związanego z stanem epidemii. Skarżący podnosili, że uczelnie, w szczególności publiczne, finansowane ze środków publicznych, powinny być apolityczne i neutralne światopoglądowo oraz wyrażali obawy, iż z uwagi na ich odmienne poglądy mogą spotkać z szykanami i dezaprobatą przeciwnej grupy środowiska akademickiego. Odniesienie się do kwestii podnoszonych w skargach wymagało uzyskania informacji z uczelni.

Warto tu nadmienić, że zawód nauczyciela akademickiego należy do grupy zawodów zaufania publicznego i jest to grupa, przed którą stawiane są najwyższe wymagania etyczne, nie tylko w czasie wykonywania powierzonych zajęć, ale i poza nimi. Powinnością osoby wykonującej ten zawód jest wypełnianie powierzonej roli w sposób szczególnie staranny z przywiązaniem wagi do swojego postępowania. Praca nauczyciela akademickiego wiąże się nie tylko z odkrywaniem i upowszechnianiem prawdy, rzetelnością i uczciwością, ale także z wychowywaniem, a poprzez to przekazywaniem swoją postawą wzorców do naśladowania.

Biorąc pod uwagę, że rektor jest odpowiedzialny za zarządzanie uczelnią, oraz za zapewnienie wykonywania przepisów obowiązujących w uczelni, w trybie art. 427 ust. 1 ustawy do rektorów uczelni wymienionych w skargach, zostały wysłane prośby o zbadanie spraw i przekazanie wyjaśnień.

Odnosząc się do kwestii Pana dr. hab. Justyna Piskorskiego, nauczyciela akademickiego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i sędziego Trybunału Konstytucyjnego, uprzejmie informuję, że w związku z pojawiającymi się informacjami odnośnie wywierania wpływu na Pana profesora w celu skłonienie go do rezygnacji z kierowania Zakładem Prawa Karnego wyjaśniano sprawę z Władzami Uczelni.

W dniu 2 listopada br. do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego wpłynęło pismo z wyjaśnieniami Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – Pani prof. dr hab. Bogumiły Kaniewskiej, która poinformowała, że do dnia wysłania pisma nie wpłynęła do Władz Uczelni żadna korespondencja dotycząca pojawiających się w przestrzeni medialnej informacji o sytuacji w Zakładzie Prawa Karnego Wydziału Prawa i Administracji UAM w Poznaniu. Ponadto Pani Rektor przekazała, iż cyt. *Kwestię pełnienia funkcji kierowniczych jednostek organizacyjnych Wydziału (katedr, zakładów, pracowni, laboratoriów) reguluje Statut UAM, zgodnie z którym kadencje obecnych kierowników kończą się 31 grudnia tego roku.* Jednocześnie Pani Rektor przedstawiła procedurę powoływania kierowników na nową kadencję i zapewniła, iż nie przewiduje w tym zakresie żadnych odstępstw od

obowiązującego w UAM prawa. Powołując się na art. 121a ust. 1 ustawy, zgodnie z którym *nie można rozwiązać umowy o pracę ani zmienić warunków pracy nauczyciela akademickiego, będącego sędzią Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego lub Naczelnego Sądu Administracyjnego*. Pani Rektor zapewniła również, iż we wszelkich decyzjach respektuje przepisy obowiązującego prawa.

W piśmie odniósł się Pan również krytycznie do domniemanego wpływu zachowania władz uczelni w kontekście trwających protestów na proces rozdzielania środków inwestycyjnych dla uczelni. W związku z tym uprzejmie informuję, że środki te są rozdzielane wg kryteriów ściśle określonych w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, należą do nich:

1) art. 373 ust. 2 ustawy, zgodnie z którym przy przyznawaniu środków finansowych na inwestycje dotyczące kształcenia uwzględnia się w szczególności:

- znaczenie planowanej inwestycji dla uczelni;
- wpływ planowanej inwestycji na bezpieczeństwo jej użytkowników oraz na obniżenie kosztów eksploatacji obiektów uczelni;
- możliwość współfinansowania przewidzianych do realizacji prac lub zadań z innych źródeł.

2) § 8 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 marca 2019 r. w *sprawie przyznawania, rozliczania i przekazywania środków finansowych na realizację inwestycji związanych z kształceniem oraz działalnością naukową* (Dz. U z 2020 r. poz 1956) zgodnie z którym uwzględnia się kryterium:

- wskaźnika płynności będącego relacją aktywów obrotowych pomniejszonych o zapasy, ujmowanych w aktywach, do zobowiązań krótkoterminowych ujmowanych w pasywach, wynikających z bilansu, o którym mowa w art. 45 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości* (Dz.U. z 2019 r. poz. 351).

Jednocześnie informuję, że projekty ze środków Unii Europejskiej finansowane są zgodnie z zasadami Programów Operacyjnych. Program "Doktorat wdrożeniowy" realizowany jest na zasadzie konkursowej, a przedsięwzięcie "Dydaktyczna Inicjatywa Doskonałości" w oparciu o dane Ogólnopolskiego System Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych (ELA). Zasady realizacji ww. projektów nie uległy zmianie. Nie ograniczono również zasad przyznawania środków finansowych w ramach realizowanych przedsięwzięć i programów Ministra, w tym również działań związanych z finansowaniem inwestycji związanych z działalnością naukową.

Jako Minister Edukacji i Nauki w kolejnych publicznych wypowiedziach i publikowanych komentarzach nie kwestionowałem prawa młodzieży i nauczycieli do wyrażania swoich poglądów. Nie odebrano nikomu prawa do protestu i głoszenia poglądów, wskazywałem natomiast, że niedopuszczalnym i karygodnym jest namawianie uczniów do udziału w zgromadzeniach publicznych, w trakcie których poglądy uczestników są prezentowane w sposób wulgarny i mają miejsce zachowania chuligańskie. Wulgarne zachowanie podczas protestów uznałem również za uchybiające godności zawodu nauczyciela. Nakłanianie uczniów do udziału w protestach miało miejsce w warunkach stanu epidemii i walki z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, co dodatkowo stwarzało niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia uczestników protestów, a pośrednio wszystkich Polaków.

W komentarzu opublikowanym w mediach społecznościowych 28 października br. wyjaśniłem, że Ministerstwo otrzymywało sygnały, iż niektórzy nauczyciele namawiali uczniów do udziału w wydarzeniach ulicznych. Takie informacje trafiały zarówno do Ministerstwa Edukacji Narodowej, jak i kuratorów oświaty. Obowiązkiem Ministra była natychmiastowa reakcja na takie informacje. Nie mogło być zgody na zachęcanie dzieci oraz młodzieży do chuligańskich i wulgarnych zachowań, jak również przyzwolenia na to, aby uczniowie zachowywali się w taki sposób.

Niezależnie od powyższego stanowiska pragnę zwrócić Pana uwagę, że uczniowie oprócz swoich praw mają również obowiązki określone w statucie każdej szkoły lub placówki. W większości z nich wskazane jest wprost, że uczeń ma obowiązek m.in. kulturalnie zachowywać się w szkole i poza nią, dbać o piękno mowy ojczystej, dbać o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych, szanować tradycje, symbole narodowe i religijne.

W mojej jednoznacznej ocenie nie można wykazać, że wulgarne zachowania wielu uczestników protestów ulicznych, akty wandalizmu, ataki na kościoły i miejsca kultu religijnego, używanie słów powszechnie uznanych za obelżywe prezentują postawy prospołeczne czy tworzą warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów ujęte jako cele systemu oświaty w prawie oświatowym.

Z wyrazami szacunku

Przemysław Czarnek

Minister Edukacji i Nauki

/-podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/